

POSTANOWIENIE

Dnia 23 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Józef Iwulski

w sprawie z powództwa B. K.

przeciwko Muzeum [...]

o przywrócenie dotychczasowych warunków pracy i płacy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 23 stycznia 2018 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w G.
z dnia 21 października 2016 r., sygn. akt VIII Pa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 października 2016 r., VIII Pa [...], Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. oddalił apelację pozwanego Muzeum [...] od wyroku Sądu Rejonowego - Sądu Pracy w G. z dnia 28 czerwca 2016 r., IV P [...], w sprawie z powództwa B. K. o przywrócenie dotychczasowych warunków pracy i płacy, a ponadto orzekł o kosztach postępowania odwoławczego.

Od wyroku Sądu drugiej instancji strona pozwana wniosła skargę kasacyjną, przy czym potrzebę przyjęcia jej do rozpoznania uzasadniła tym, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, ujęte w formie dwóch pytań: 1) "Czy w przypadku wskazania przez pracodawcę w wypowiedzeniu kryteriów doboru pracownika do zwolnienia (zmiany warunków pracy i płacy) na podstawie art. 30 § 4 k.p., to kryteria te należy traktować i oceniać jak dodatkowe przyczyny uzasadniające wypowiedzenie w rozumieniu art. 45 § 1 k.p., czy może są to tylko

dodatkowe okoliczności, które po zweryfikowaniu czy wskazana w wypowiedzeniu przyczyna jest konkretna i prawdziwa, pozwalają na zbadanie zasadności wytypowania danego pracownika do rozwiązania umowy o pracę (zmiany warunków pracy i płacy) i w ten sposób kryteria te powinny być oceniane?" oraz 2) "Czy w przypadku wskazania przez pracodawcę w wypowiedzeniu kryteriów doboru pracownika do zwolnienia (zmiany warunków pracy i płacy) odnoszących się do cech zawodowych pracownika (np. wykształcenie, dotychczasowy przebieg pracy), to należy uznać za niespełniony warunek polegający na tym, aby do rozwiązania stosunku pracy (wypowiedzenia warunków pracy i płacy) doszło z przyczyn niedotyczących pracownika, jak też należy uznać za niespełniony warunek, aby przyczyny niedotyczące pracownika stanowiły wyłączny powód uzasadniający wypowiedzenie (Y)?".

Według skarżącej drugą okolicznością świadczącą o potrzebie rozpoznania skargi jest jej oczywista zasadność w kontekście naruszenia art. 382, art. 378 § 1 i art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., ponieważ Sąd Okręgowy "w sposób rażąco naruszył obowiązek rozpoznania sprawy, polegający na samodzielnym dokonaniu jurydycznej oceny dochodzonego żądania", nie rozważył zarzutów podniesionych w apelacji, nie przeprowadził wnikliwej oceny materiału dowodowego oraz w żaden sposób nie zweryfikował ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji, przyjmując je za własne bez jakichkolwiek rozważań merytorycznych. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie Sądowi Okręgowemu sprawy do ponownego rozpatrzenia, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy "zgodnie z żądaniem apelacji" oraz o zasądzenie od powódki zwrotu kosztów postępowania za wszystkie instancje.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Pozwana uważa, że jej skarga

powinna zostać rozpoznana przede wszystkim dlatego, iż w sprawie zachodzi potrzeba rozstrzygnięcia istotnych zagadnień prawnych związanych z wykładnią wskazanych przepisów odnoszących się do sposobu formułowania przez pracodawcę przyczyn rozwiązania umowy o pracę (wypowiedzenia dotychczasowych warunków zatrudnienia) z przyczyn niedotyczących pracowników. Poglądu o występowaniu w sprawie tego zagadnienia prawnego Sąd Najwyższy jednak nie podziela, wobec czego nie może to usprawiedliwiać potrzeby rozpoznania niniejszej skargi.

Trzeba bowiem zauważyć, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne lub potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości nie może nastąpić w sytuacji, gdy argumenty za potrzebą rozpoznania tego środka zaskarżenia pozostają w oderwaniu od podstawy faktycznej albo prawnej orzeczenia objętego skargą. Takie stwierdzenie jest wynikiem tego, że Sąd Najwyższy (poza uwzględnieniem z urzędu nieważności postępowania apelacyjnego) rozpoznaje skargę kasacyjną wyłącznie w granicach zaskarżenia oraz w granicach jej podstaw i jest przy tym związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 1 i 2 k.p.c.). Inaczej mówiąc, nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego uzasadniającego przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania problem prawny, którego wyjaśnienie nie miałoby znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2005 r., II PK 98/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 243). Tymczasem obie kwestie prawne przedstawione we wniosku o rozpoznanie skargi zostały skonstruowane w sposób nieadekwatny do podstawy faktycznej orzeczenia Sądu Okręgowego. Sądy orzekające w sprawie zgodnie bowiem ustaliły, że stanowisko głównej księgowej - dotychczas piastowane przez powódkę - nie uległo likwidacji, lecz zostało obsadzone przez innego pracownika pozwanego Muzeum (w następstwie wypowiedzenia powódce dotychczasowych warunków zatrudnienia). Wobec tego w oczywisty sposób traci na znaczeniu potrzeba rozstrzygania problemów prawnych w zakresie dotyczącym sposobu wyjaśniania przez pracodawcę kryteriów, jakimi kierował się przy doborze pracowników

przewidzianych do złożenia im oświadczenia o wypowiedzeniu dotychczasowych warunków pracy i płacy.

To, że stanowisko pracy powódki nie zostało zlikwidowane, miało ten skutek, że wskazywane przez pozwanego pracodawcę motywy, które nim kierowały przy wyborze powódki do złożenia jej oświadczenia o wypowiedzeniu zmieniającym, stały się bezprzedmiotowe. Stanowisko głównego księgowego, które piastowała powódka, było jedynym tego rodzaju stanowiskiem funkcjonującym w strukturze organizacyjnej zakładu pracy i w związku z tym pracodawca nie mógł (bo nie istniała w tym względzie obiektywna możliwość) dokonania wyboru między co najmniej dwoma pracownikami, którym mógłby w oparciu o tę samą podstawę faktyczną i prawną dokonać jednostronnej czynności modyfikującej treść stosunku pracy. Nawet przy hipotetycznym założeniu, że stanowisko głównego księgowego piastowane przez powódkę uległoby likwidacji (co w sprawie nie miało miejsca) należałoby przyjąć, iż pracodawca nie stosowałby jakichkolwiek kryteriów selekcyjnych w związku z likwidacją takiego (jedynego) stanowiska. Na tę zasadę wielokrotnie wskazywano uwagę w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego, które w tym względzie należy uznać za jednolite i utrwalone. Według tego orzecznictwa likwidacja konkretnego (jedynego danego rodzaju) stanowiska pracy, w której wyniku następuje zmiana struktury zakładu pracy powodująca zmniejszenie zatrudnienia, z reguły uzasadnia zwolnienie z pracy pracownika, który był zatrudniony na tym stanowisku pracy, bez potrzeby oceny przez pracodawcę kwalifikacji, stażu pracy itp. zwalnianego pracownika i porównywania go z pracownikami zatrudnionymi na stanowiskach innego rodzaju. Potrzeba porównania z innymi pracownikami aktualizuje się dopiero wówczas, gdy następuje likwidacja jednego lub kilku spośród większej liczby jednakowych stanowisk i konieczne jest dokonanie wyboru pracowników, z którymi zostanie zakończony stosunek pracy (wyroki z dnia 3 listopada 2010 r., I PK 93/10, LEX nr 707852; z dnia 14 marca 2013 r., I PK 243/12, LEX nr 1448686 i z dnia 12 listopada 2014 r., I PK 73/14, LEX nr 1567456).

Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd Okręgowy, dokonując oceny zgodności z prawem oświadczenia o wypowiedzeniu powódce dotychczasowych warunków zatrudnienia, miał na względzie zaprezentowaną

wykładnię przepisów o rozwiązywaniu (wypowiadaniu) stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników. Na tej podstawie przyjął, że skoro tylko stanowiska hierarchicznie podporządkowane stanowisku piastowanemu przez powódkę uległy likwidacji, natomiast stanowisko głównego księgowego istniało nadal, to zakomunikowana powódce przyczyna wypowiedzenia zmieniającego była nierzeczywista. W odniesieniu do takiego stanu faktycznego rozstrzyganie przez Sąd Najwyższy problemów prawnych przedstawionych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania byłoby bezcelowe, co oznacza, że w sprawie nie występuje okoliczność wskazana w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Skargi kasacyjnej strony pozwanej nie można też uznać za "oczywiście uzasadnioną", bowiem zaskarżone nią orzeczenie Sądu drugiej instancji nie jest dotknięte brakami widocznymi "na pierwszy rzut oka", bez potrzeby dokonywania głębszej analizy jurydycznej (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49 i z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107). Wniosek ten jest uzasadniony ze względu na to, że immanentnym składnikiem oświadczenia pracodawcy o wypowiedzeniu warunków pracy i płacy jest złożenie pracownikowi propozycji nowych warunków zatrudnienia, które nie powinny w zasadniczy sposób odbiegać od posiadanych przez pracownika kwalifikacji zawodowych (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 1997 r., I PKN 131/97, OSNAPIUS 1998 nr 6, poz. 178; OSP 1998 nr 6, poz. 120, z glosą U. Jackowiak; z dnia 2 czerwca 2000 r., I PKN 689/99, OSNAPIUS 2001 nr 23, poz. 690; z dnia 21 lutego 2008 r., II PK 171/07, OSNP 2009 nr 9-10, poz. 118 i z dnia 20 marca 2009 r., I PK 185/08, OSNP 2010 nr 21-22, poz. 259 oraz pkt XIV uchwały pełnego składu Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 1985 r., III PZP 10/85, OSNCP 1985 nr 11, poz. 164). Jak wynika z uzasadnienia zaskarżonego wyroku, Sądy orzekające brały to pod rozwagę, dochodząc do konkluzji, że nie odpowiadało tym standardom złożenie powódce w wypowiedzeniu zmieniającym propozycji objęcia stanowiska specjalisty w kasie biletowej (jednego z najniższych w obowiązującej hierarchii).

Sąd odwoławczy podzielił w całości ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji oraz ich ocenę prawną. Nie można wobec tego zgodzić się z twierdzeniami strony pozwanej, że Sąd Okręgowy w sposób rażący naruszył powołane przepisy prawa procesowego, w szczególności przez niedokonanie weryfikacji ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji. W pisemnych motywach zaskarżonego rozstrzygnięcia Sąd drugiej instancji wskazał wyraźnie, że jego stanowisko odnośnie do ustaleń faktycznych sprawy oraz ich oceny prawnej "pokrywa się z argumentacją zaprezentowaną przez Sąd Rejonowy w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, co uzasadnia brak konieczności przytaczania zarówno ustaleń faktycznych, jak i argumentacji prawnej przez Sąd Okręgowy, który w całości podzielił ustalenia i rozważania prawne Sądu Rejonowego, przyjmując je za własne". Wobec tego nie można "na pierwszy rzut oka" dopatrzyć się w zaskarżonym orzeczeniu wytykanych przez stronę pozwaną kardynalnych braków, które mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Sformułowanie jakiego użył Sąd Okręgowy w pełni koresponduje bowiem ze stanowiskiem utrwalonym w judykaturze (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 1999 r., II CKN 391/98, LEX nr 523662; z dnia 16 lutego 2005 r., IV CK 526/04, LEX nr 177281; z dnia 30 listopada 2007 r., IV CSK 313/07, LEX nr 623819 i z dnia 27 kwietnia 2010 r., II PK 312/09, LEX nr 602700). Z kolei zarzut naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. nie stanowi usprawiedliwionej podstawy skargi kasacyjnej, gdy sąd drugiej instancji - dokonując merytorycznej oceny zgłoszonych zarzutów apelacji - uznaje je za nieuzasadnione, a także, gdy "pomija milczeniem" niektóre nieistotne argumenty apelującego (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2014 r., III PK 11/14, OSNP 2016 nr 6, poz. 68; OSP 2016 nr 3, poz. 22, z glosą J. Wratnego i przywołane tam orzecznictwo).

Mając to wszystko na uwadze Sąd Najwyższy, zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.